

MAATALOUDEN TALOUDELLISEN
TUTKIMUSLAITOKSEN
TIEDONANTOJA N:o 86

*THE AGRICULTURAL ECONOMICS
RESEARCH INSTITUTE, FINLAND
RESEARCH REPORTS, No. 86*

SUOMEN MAATALOUS VUONNA 1981

LAURI KETTUNEN

HELSINKI 1982

MAATALOUDEN TALOUDELLISEN
TUTKIMUSLAITOKSEN
TIEDONANTOJA N:o 86

THE AGRICULTURAL ECONOMICS
RESEARCH INSTITUTE, FINLAND
RESEARCH REPORTS No. 86

SUOMEN MAATALOUS VUONNA 1981

Lauri Kettunen

Helsinki 1982

ISBN 951-9199-88-8

Helsinki 1981, Valtion painatuskeskus

Esipuhe

Vuoden 1981 maataloutta koskeva katsaus seuraa aikaisempien vuosien julkaisujen kaavaa. Siinä luodaan katsaus maataloustuotantoon, hintaratkaisuihin, kulutukseen, maataloustulon kehitykseen ja maatalouspolitiikkaan. Tilastoja laadittaessa on yleensä ollut käytettävissä lopullisia tietoja marraskuuhun saakka, mutta eräiltä osin tilastot valmistuvat paljon hitaammin. Näin ollen esitetyt luvut ovat hyvin ennakkollisia ja varsinkin tulokehitykseen voi myöhemmin tulla oleellisia korjauksia.

Kiitän Birgit Haggrénia, Helena Koivulaa ja Merja Mannista tämän julkaisun toimittamisesta sekä Seppo Hassista ja Lulu Siltasta tilastoaineiston keräämisestä ja laatimisesta.

Katsaus ilmestyy myös englanninkielisenä tutkimuslaitoksen tiedonantoja sarjan numerona 86a.

Helsingissä 17 tammikuuta 1982.

Lauri Kettunen

I Johdanto

1. Taloudellinen kehitys

Kansantalouden kasvu pysähtyi kokonaan vuoden 1981 loppupuolella. Alkuvuoden kasvun takia tuotannon määrän arvioidaan kuitenkin nousseen noin 1 % edellisestä vuoteen verrattuna. Vienti kasvoi hieman, mutta kotimainen kulutuskysyntä pysyi lähes ennallaan. Investoinnit kasvoivat myös hieman viime vuonna. Kansantalouden ennustetaan kääntyvän nousuun vuoden 1982 loppupuolella.

Huolimatta taloudellisesta taantumasta inflaatio on edennyt noin 12 %:n vuosivauhdilla. Vuoden 1981 keväällä tehtyjen 2-vuotisten palkkaratkaisujen tavoitteena oli hidastaa hintojen nousu alle 10 %:n. Palkkasopimuksiin liitettiin inflaatio suojauskeino, jonka mukaan palkkoja nostetaan vuoden 1982 helmikuun alussa, mikäli hinnat nousevat ulkomaankaupan hintasuhde huomioon ottaen maaliskuusta joulukuuhun yli 6 %. Kompensaatio olisi prosentuaalisesti sama kuin ylitys.

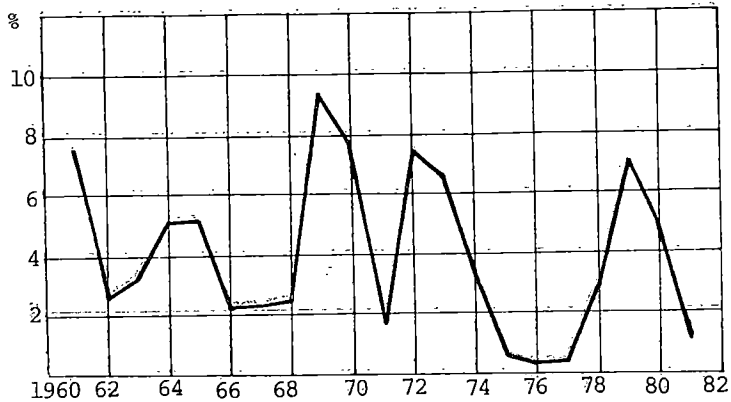
Reaaliansioiden nousu jää varsin pieneksi vuonna 1981. Kotitalouksien käytettävissä oleva tulo sen sijaan nousi arvion mukaan 2 % verotusta koskevien korjausten vuoksi. Valtionverotuksen taulukoihin on tehty jo monena vuonna ns. inflaatiokorjaus.

Taantumana seurauksena työttömyys on kääntynyt nousuun. Keskimääräinen työttömyysprosentti oli noin 5.2 % vuonna 1981 sen oltua 4.8 % vuonna 1980. Työttömien määrä oli viime vuonna keskimäärin 110 000 ja sen ennustetaan kasvavan 20 000:lla vuoden 1982 aikana. Työllisyys on heikentynyt yleensä kaikilla aloilla lukuunottamatta metalliteollisuutta. Varsinkin laivatelakoilla on vallinnut jatkuva täystyöllisyys.

Ulkomaankauppa ei aiheuttanut ongelmia viime vuonna. Vienti kasvoi arvoltaan enemmän kuin tuonti, joten kauppataase oli lähes tasapainossa sen oltua 5 mrd mk alijäämäinen vuonna 1980. Vienti kasvoi ennen muuta voimakkaasti lisääntyneen Neuvostoliiton viennin ansiosta. Tuonnin alenemisen syynä on kotimainen taantuma.
- Valuuttakurssit pidettiin keskimäärin vakaina viime vuonna.

Rahamarkkinat pysyivät koko vuoden varsin keveinä tasapainoisen ulkomaankaupan takia. Suomen Pankki joutui jopa hieman kiristämään rahan tarjontaa supistamalla liikepankkien keskuspankkivielan ylärajoja. Päiväluottojen korkotasoa nostettiin myös hieman elokuussa tavoitteena estää rahamarkkinoiden liiallinen keveneminen.

Maatalouden harjoittajille tärkeän metsäteollisuuden suhdante-tilanne on ollut varsin vaikea. Vienti on alentunut selvästi varsinkin puutavarateollisuuden osalta. Markkinahakkuut pysyivät kuitenkin varsin korkealla tasolla. Ne nousivat hakkuukautena 1980-81 7 % edellisestä ja tavoitteena on säilyttää ne ennallaan hakkuukaudella 1981-82.

Kuvio 1. Bruttokansantuotteen volyymin kasvuprosentti vuosina 1960-81.

II TUOTANTO, HINNAT JA MAATALOUSTULO

2. Kasvinviljelytuotanto

Maataloutta kohtasi paha kato kesällä 1981. Kokonaissadon määrä jäi 4 000 milj. rehuyksikköön, kun normaalisato olisi ollut noin 5 000 milj. ry. Huonoon satoon on monia syitä. Talven jääpölyturmeli nurmikoita ja syysviljoja, joista osa jouduttiin rikkoamaan. Kevät oli myöhäinen ja kylvöt tehtiin viikkoa normaalia myöhemmin. Lisäksi alkukesä oli kuiva, joten orästuminen oli hädästä. Kesäkuun puolivälistä heinäkuun puoliväliin sää oli jotta-kuinkin normaali - Pohjois-Suomessa tosin hyvin kylmä - mutta sen jälkeen liialliset sateet pilasivat sadon. Heinä- ja elokuun sademäärät olivat lähes 2-kertaiset normaaliin verrattuna. Syyskuussa oli hieman kuivempaa, joten sato saatiin pois pelloilta, jotka olivat hyvin vetisiä, eivätkä kannattaneet kunnolla leikkuupuimureita. Sadosta jäi kuitenkin korjaamatta noin 62 000 ha.

Voimassa olevan satovahinkolain mukainen 20 milj. mk:n korvaus ei peitä kaikkia tappioita, minkä vuoksi hallitus asetti toimikunnan selvittämään kadon suuruutta. Maatilahallituksen tekemän arvion mukaan vahingot nousivat kaikkiaan 810 milj. mk:aan. Lain mukaan viljelijöiden omavastuuosuus on 20 %. Tähän perustuen hallitus päätti korvata satovahinkoja yhteensä 440 milj. mk. Lisäksi viljelijöillä on mahdollisuus saada korkotukilainaa (4 %:n korolla). Sen enimmäismäärä on 450 milj. mk koko maatalouden osalta. Lisäksi pidennettiin vuoden 1978 katovahinkolainojen maksuaikaa 2 vuodella.

Myös laadullisesti sato oli huono. Ruis- ja vehnäsadosta (299 milj. kg) vain 192 milj. kg kelpaa leipäviljäksi. Tuontitarve on arvioitu 380 milj. kg:ksi.

Kokonaissato (3957,1 milj. ry) jäi noin 20 % alle odotettavissa olevan normaalisadon. Ilman olkia laskettu sato oli vain 1 925 ry/ha korjatulta alalta. Tätä alempi se oli edellisen kerran vuonna 1969. Trendiarvo olisi ollut noin 2 400 ry/ha.

Taulukko 1. Tärkeimpien viljelykasvien pinta-alat ja sato vuosina 1980 ja 1981.

	1980				1981	
	Viljelyala 1 000 ha	Sato		Korjattu ala 1 000 ha	Sato	
		100 kg/ha	Yht. milj.kg		100 kg/ha	Yht. milj.kg
Syysvehnä	27.4	32.5	89.1	21.3	18.3	32.0
Kevätvehnä	96.9	27.6	267.6	90.1	22.5	203.0
Ruis	53.3	23.2	123.6	40.7	15.7	63.9
Ohra	533.4	28.8	1533.6	570.0	19.0	1080.1
Kaura	447.8	28.1	1258.1	434.1	23.2	1007.5
Peruna	40.9	180.0	736.1	36.9	129.5	477.8
Sokerijuurikas	31.7	268.3	850.5	31.7	21.5	680.5
Peltoheinä	477.8	38.3	1830.7	449.5	37.3	1675.4
Säilörehu	233.6	179.0	4180.8	234.2	164.9	3861.5
Kevätöljykasvit	55.3	15.8	87.3	55.5	12.4	69.0
Muut kasvit	68.3			63.7		
Yhteensä	2066.4	2492 ¹⁾	5060.9 ²⁾	2023.9	1925 ¹⁾	3957.1 ²⁾
Laidun	203.3			202.2		
Kesanto	102.3			67.5		
Pellonvaraus	98.0			85.8		
Muu maa	92.7			98.4		
Peltoala	2562.7			2477.8		

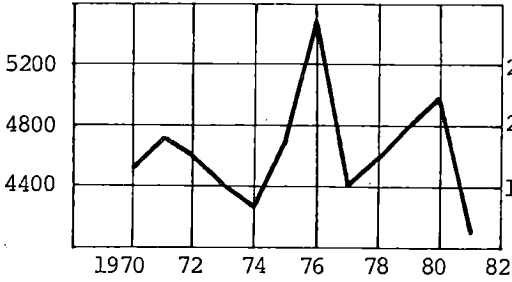
1) ry/ha ilman olkia

2) milj. ry ilman olkia

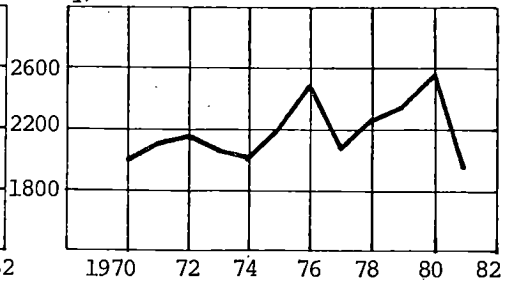
Kaikki hehtaarisadot jäivät selvästi alle trendiarvon tai vuoden 1980 sadon, joka oli hieman normaalia parempi. Heinän ja säilörehun sekä kauran sadot olivat lähinnä normaalia, mutta nekin jäivät ainakin 10 % alle trendiarvon. Heikoin sato saatiin ruukiista ja ohrasta. Leipäviljaomavaraisuuden parantamisesta on tulossa maatalouspoliittikkojen painajainen. Tuottajahinnan korottamisesta ja paljosta puhumisesta huolimatta myös vuosi 1982 saattaa tuottaa pettymyksen. Rukiin kylvöala jäi syksyllä 1981 vain 16 800 ha:ksi, joten ruista on tuotava myös satovuonna 1982-83. Syysvehnää kylvettiin vain 12 800 ha. Relättävissä on, että huonon siementilanteen vuoksi myös kevätvehnän viljely on vaarassa jäädä pieneksi kesällä 1982.

Rehuviljaa saatiin vuonna 1981 yhteensä 2115.8 milj.kg, mikä on 710 milj. kg vähemmän kuin edellisellä vuonna. Leipäviljasta menee tosin 106.7 milj. kg rehuksi, mutta silti rehun tuontitarve on 500-600 milj.kg, ellei kotieläintuotanto alene tuntuvasti satovuonna 1981-82.

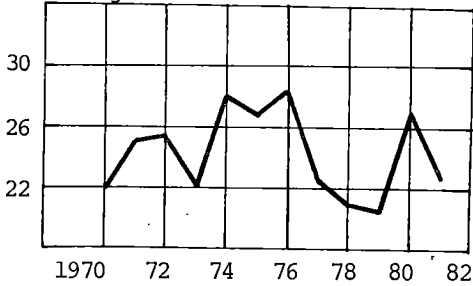
Kokonaissato ilman olkia
milj. ry

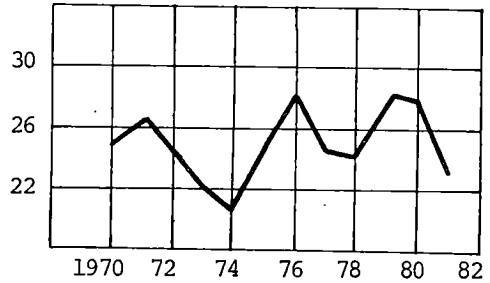
Kokonaissato ilman olkia
ry/ha

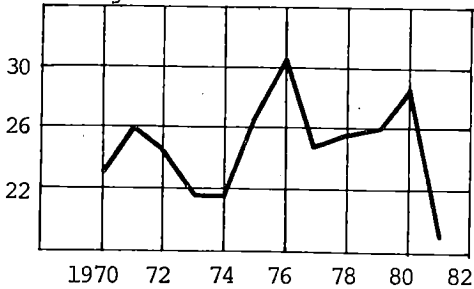
Kevätvehnä, ha-sato
100 kg

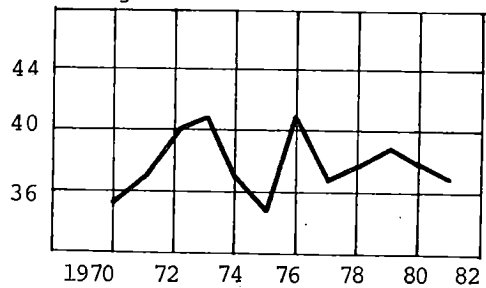
Kaura, ha-sato
100 kg

Ohra, ha-sato
100 kg

Peltoheinä, ha-sato
100 kg

Kuvio 2. Kokonaissato sekä kevätvehnän, kauran, ohran ja peltoheinän hehtaarisadot vuosina 1970-81.

Taulukko 2. Markkinoille tulleet kotimaiset viljamäärät vuosina 1976-81, milj. kg.

	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Ruis	96	94	57	60	90	64
Vehnä	469	341	97	108	208	193
Rehuvehnä	66	136	113	59	5	39
Ohra	483	723	615	588	592	521
Kaura	365	374	261	273	347	322

Kauppaan tulleet viljamäärät putosivat jossain määrin, mutta eivät niin paljoa kuin huono sato olisi edellyttänyt. Tämä johtuu tietenkin siitä, että laskelma tehdään kalenterivuositain, jolloin siis vuonna 1981 tuli markkinoille edellisvuoden viljaa. Voidaan olettaa, että vuoden 1982 alkupuolella viljan kaupan tulo on vähäistä.

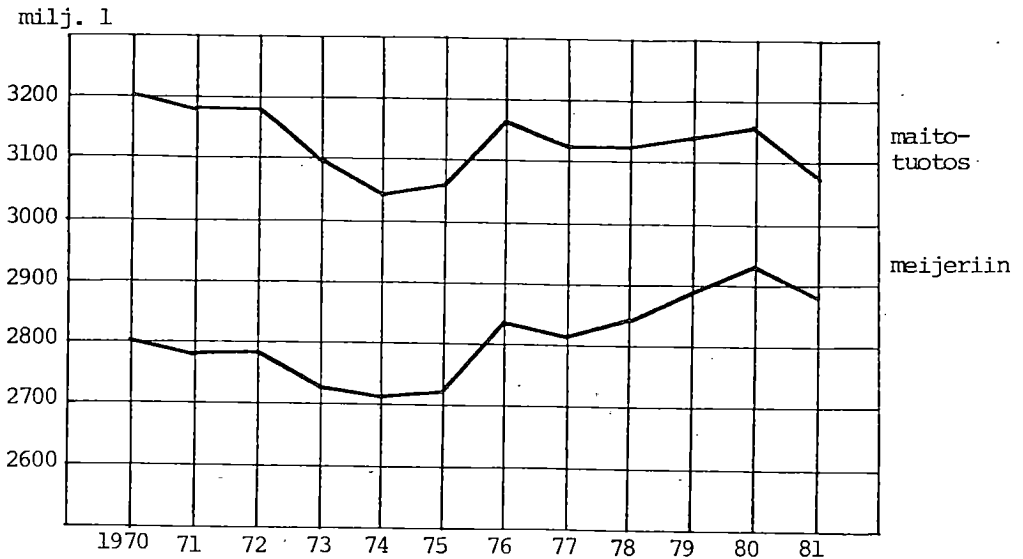
3. Kotieläintuotanto

Maidontuotannossa näkyy selvästi hyvän ja huonon sadon vaikutus. Alkuvuonna keskituotokset olivat korkeat ja kokonaistuotos oli 2-3 % edellisvuotta korkeammalla tasolla. Loppuvuodesta maidontuotanto oli jo 7-8 % alempi kuin vuonna 1980, mikä oli seurausta sekä alenneesta lehmämäärästä ja keskituotoksesta. Rehun huonolla laadulla on ilmeinen vaikutus tuotokseen. Tuotantopolitiikan tavoitteena on ollut saada maidontuotanto alenemaan. Tapahtunut

Taulukko 3. Kotieläintuotanto vuosina 1977-81.

	1977	1978	1979	1980	1981 ^e
Maito, milj. litraa	3130	3125	3141	3174	3082
Naudanlihan, milj. kg	106	106	110	114	122
Sianliha "	140	154	164	169	179
Kananmunat "	85	76	76	79	81
Siipikarjanliha "	13	12	14	15	17
Muu liha "	2	2	2	2	2

e) ennakoarvio

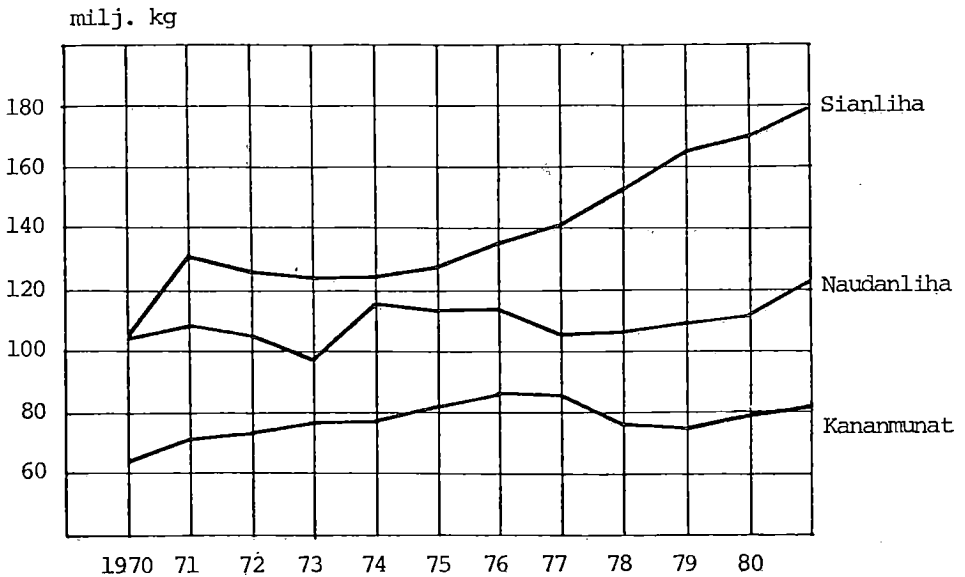

Kuvio 3. Maidontuotanto ja meijereiden vastaanottamat maitomäärät 1970-81.

pudotus on tainnut olla kuitenkin liian raju. Osa tuotannon alenemisesta lienee kuitenkin tilapäistä. Vuonna 1982 tuotanto on ennusteen mukaan noin 3 % pienempi kuin vuonna 1981.

Maidonlähettäjiä lukumäärä aleni edelleen nopeasti eli noin 7 000:lla. Suuri osa tuotannosta pois jääneistä tiloista on ollut pieniä, joten keskikarjakoko on noussut (näennäisesti) varsin nopeasti viime vuosina. Kehityksen oletetaan jatkuvan edelleen samanlaisena lähivuosina, joskin hieman hidastuen.

Sianlihantuotanto nousi viime vuonna noin 6 % eli 179 milj. kg:aan. Tuotannon kasvu on ollut paljon nopeampaa kuin mitä on ennustettu. Tuotantorakenteen osalta tämä on selvä vinosuuntaus. Kotieläintuotantoa ja siihen liittyen rehuntuotantoa on lisätty leipäviljanviljelyn kustannuksella. Eikä edes vuoden 1980 hyvä sato riittänyt kotieläintuotantoon, vaan rehuviljaa piti tuoda maahan noin 130 milj. kg. - Vuonna 1982 sianlihan tuotanto ei enää lisääntyne.

Kuvio 4. Naudan- ja sianlihan sekä kananmunien tuotanto vuosina 1970-81.

Kananmunantuotanto kääntyi lievään nousuun vuonna 1981 haudontojen rajoituksista ja kanojen teurastuksista huolimatta. Vaikuttaa siltä, että tuotanto pyrkii ainakin pysymään nykyisellä tasolla ellei peräti lisääntymään huolimatta monista rajoitustoimenpiteistä.

Naudanlihantuotanto nousi vuonna 1981 noin 122 milj. kg:aan eli 7 %. Teuraspainot ovat edelleen nousseet ja toisaalta lehmiiä on teurastettu normaalia enemmän erilaisten maidontuotannon rajoitustoimien takia. Vuonna 1982 tuotanto alentunee noin 113 milj. kg:aan.

Taulukossa 3 ei ole esitetty poron- ja hirvenlihan osuutta. Varsinkin hirvenliha sekoittaa jo jossain määrin lihamarkkinoita, sillä hirviä kaadettiin vuonna 1981 noin 56 000 kpl, joista saatiin yli 7 milj. kg lihaa. Poronlihan tuotanto on vuosittain noin 1.5 milj. kg.

Taulukko 4. Maitotuotteiden kulutus vuosina 1975-81, kg/cap.

	Maito	Voi	Juusto
1975	292.8	13.3	6.1
1976	289.9	12.7	6.7
1977	284.8	12.2	6.2
1978	281.1	11.9	6.2
1979	278.0	12.5	6.8
1980	275.1	11.7	7.2
1981 ^e	266	12.3	7.5

4. Kulutus ja ulkomaankauppa

Maataloustuotteiden kulutus pysyi viime vuonna suurin piirtein edellisvuoden tasolla. Poikkeuksen tästä tekivät vain juusto, jonka kulutus kasvoi selvästi, sekä voi, jonka kulutus kasvoi myös jonkin verran. Tilastovirheiden, jotka johtuvat mm. viennin ajoittumisesta ja varastoista, takia muutoksissa on aina pientä virhettä, mikä tulee ottaa huomioon vertailuja tehtäessä. Nestemäisten maitotuotteiden kulutuksessa on tapahtunut lievää laskua.

Naudan- ja sianlihan kulutus oli vuoden alkupuolella selvästi edellisvuoden kulutuksen alapuolella, mutta vuoden loppupuolella kulutus elpyi jälleen ja niin koko vuoden osalta päästiin edellis-

Taulukko 5. Lihan ja kananmunien kulutus vuosina 1975-81, kg/cap.

Vuosi	Naudan- liha	Sian- liha	Siipi- karjan- liha	Kanan- munat
1975	24.2	26.7	2.4	10.9
1976	23.6	25.9	2.4	11.0
1977	22.0	27.4	2.7	10.9
1978	21.7	28.3	2.5	11.6
1979	22.9	29.7	2.9	11.6
1980	22.3	30.6	3.2	11.8
1981 ^e	22	31	3	12

vuoden tasolle. Naudanlihan osalta ei ole odotettavissa tulevaisuudessakaan kulutuksen kasvua, mutta sianlihan kulutuksen ennustetaan nousevan edelleen lähes 1 kg/cap/v. Vuoden 1981 osalta se onkin juuri pitkän aikavälin ennusteen suuruinen.

Kananmunien kulutus on pysynyt varsin vakaana jo pitemmän ajan. Samoin myös siipikarjanlihan kulutus on melko vakio, joskin lievästi nouseva.

Leipäviljaa tuotiin vuoden 1981 aikana kaikkiaan 425 milj. kg, josta suurin osa syksyllä täyttämään huonon sadon aiheuttamaa kysyntätarvetta satovuonna 1981/82. Rehuviljaa ei myöskään ollut riittävästi satovuonna 1980/81, vaan sitä tuotiin noin 130 milj. kg. Väkiprehuja tuotiin noin 200 milj. kg. Osa tästä tuonnista meni minkin rehuksi.

Kotieläintuotanto kasvoi maitoa lukuunottamatta vuonna 1981 ja niinpä vientimäärät kasvoivatkin tuntuvasti (taulukko 6). Erityisesti sianlihan vienti on kasvanut runsaasti. Kananmunia ja voita jouduttiin myös viemään aikaisempaa enemmän, kun sen sijaan juuston ja maitojauheen vienti säilyi edellisen vuoden tasolla. Merkille pantavaa on, että maitotuotteiden maailmanmarkkinahinnat nousivat tuntuvasti viime vuonna. Mm. voin vientihinta oli elokuussa yli 10 mk/kg sen oltua vuoden 1980 kesäkuussa vain 5.5 mk/kg. Elintarvikekriisihän ei ole vaikuttanut maitotuotteiden hintoihin juuri lainkaan. Varastojen pienentyminen ja Neuvostoliiton voi- ja maitojauheostot ovat kuitenkin nyt nostaneet hintoja. Niiden ei kuitenkaan odoteta säilyvän näin korkealla tasolla.

Taulukko 6. Eräiden maataloustuotteiden vienti 1975-81, milj. kg.

Vuosi	Voi	Juusto	Maitojauhe	Sianliha	Kananmunat
1975	11.9	19.9	20.1	-	28.1
1976	21.2	28.6	22.0	8.9	34.3
1977	15.6	32.8	29.1	8.9	33.8
1978	14.9	36.1	27.4	17.6	22.2
1979	17.4	40.3	28.0	20.0	21.0
1980	9.8	40.3	30.3	20.9	22.3
1981 ^e	14	40	28	39	28

Taulukko 7. Maataloustuotteiden viennin ja tuonnin arvo
(Brysselin nimikkeistö 1-24), vuosina 1975-81
milj. mk.

Vuosi	Vienti	Tuonti yht.	kahvi ja tee	hedelmät	juomat ja tupakka
1975	719.8	2 472.3	368.5	341.4	184.9
1976	921.4	2 332.4	692.3	366.0	155.7
1977	1 303.3	2 899.9	1 012.9	404.1	166.0
1978	1 127.3	3 107.2	904.4	447.1	226.9
1979	1 284.2	3 679.9	932.7	533.9	226.8
1980	1 669.9	4 598.1	1 097.1	638.0	255.6
1981 ¹⁾	2 261.7	3 595.4	662.9	541.4	278.9

1) Tammi-lokakuu

Maataloustuotteiden viennin arvo nousi huomattavasti viime vuonna ilmeisesti juuri maitotuotteiden hinnan kohoamisen ansiosta. Myös määrällisesti vienti kasvoi juuri lihan ja lihavalmisteiden viennin lisääntymisen ansiosta.

Maataloustuotteiden tuonti on ollut jatkuvasti vientiä suurempi, näin myös vuonna 1981. Kahvi, tee ja hedelmät muodostavat tuonnista pääosan, eikä tältä osin tietenkään tilanne tule muuttumaan tulevaisuudessaakaan. Kalaa tuodaan myös jossain määrin, mutta muutoin maataloustuotteiden tuontiin ruoaksi ei ole tarvetta. Normaalioloissa maamme maatalous pystyy tuottamaan peruselintarvikkeita jopa hieman yli oman tarpeen.

5. Maataloustuloratkaisut

Maataloustuotteiden tuottajahintoja nostettiin kaksi kertaa vuoden 1981 aikana. Jälleen kerran maataloustuloneuvottelut poikkesivat siitä, mitä maataloustulolaki edellyttää, joskin lain henkeä noudatettiin varsin tarkasti. Neuvotteluissahan on kaksi vaihetta: ensin lasketaan tuotannontekijäin hintojen nousu, mikä kompensoidaan täysin viljelijöille ja sen lisäksi neuvotellaan maataloustulon korottamisesta. Maatalouden osalta jouduttiin kuitenkin sopeutumaan yleiseen työmarkkinaratkaisuun.

Huoli taloudellisen kehityksen hidastumisesta ja lamaan joutumisesta vuosina 1981 ja 1982 pakotti työmarkkinajärjestöt harkitsemaan sellaista palkkaratkaisua, joka olisi mahdollisimman anti-inflatorinen; mutta joka toisaalta elvyttäisi taloutta eikä huonontaisi kansainvälistä kilpailukykyä: Neuvottelut alkoivat jo vuoden 1980 puolella ja heti vuoden 1981 alussa oli kaikkien työmarkkinajärjestöjen harkittavana 2-vuotinen työehtosopimus, joka edellytti myös maatalouden mukaan tuloa: Lopullinen ratkaisu syntyi yleisillä työmarkkinoilla vasta helmikuussa, eivätkä kaikki osapuolet siihen yhtyneet, joskin yleislinja säilyi lähes kaikissa sopimuksissa.

Maatalous oli tällä kertaa poikkeuksellisesti ensimmäisenä hyväksymässä syntyneen neuvotteluratkaisun. Tavallisestihan maatalous odottaa muiden alojen ratkaisuja, jotta se voisi mitoitaa tulovaatimuksensa oikein. Saavutettu sopimus lienee ollut tyydyttävä, koska se hyväksyttiin suuremmitta vaikeuksista.

Tehty sopimus on 2-vuotinen, ja se sisältää kiinteät maataloustulokorotukset ynnä normaalit kustannuskompensaatiot 2 kertaa vuodessa:

	Kust. ym. kompensaatio milj. mk	Maataloustulon korotus milj. mk	Kokonais- korotus milj. mk
1.3.1981	636.2	288.0	924.2
1.9.1981		182.0	
1.3.1982		224.0	
1.9.1982		202.0	

Maataloustulon korotus, mikä on vaikeimmin sovittava asia, on siis lyöty lukkoon myös vuodeksi 1982, joten tulevaisuudessa neuvotteluissa on jäljellä kustannusten nousun toteaminen - sehan on viime aikoina sujunut varsin vaivattomasti - ja tuotekohtaisen jaon tekeminen.

Ns. Pekkäs-ratkaisuun sisältyy myös indeksiehto: mikäli elinkustannusindeksi (vaihtosuhteen muutokset huomioon ottaen) nousee maaliskuusta joulukuuhun 1981 yli 6 % ja joulukuusta 1981 marras-

kuuhun 1982 yli 7 %, palkkoja korotetaan ylimenevällä prosenttimäärällä. Tämän hetken arvion mukaan ensimmäinen kynnyks ylitetiin noin 0.6 %:lla.

5.1. Kevään ratkaisu

Kustannuslaskelma tulee tehdä 3 viimeisen kalenterivuoden tuotannon määrien keskiarvoja käyttäen. Koska se jouduttiin tekemään poikkeuksellisen aikaisin, jo tammikuussa 1981, käytettiin laskelmassa edellisessä neuvottelussa sovittuja määriä. Kustannuslaskelma korjattiin kuitenkin lopullisen ratkaisun yhteydessä.

Taulukko 8. Kevään 1981 maataloustuloratkaisun kustannuslaskelma.

	Syksyn 1980 taso milj. mk	Kevään 1981 taso milj. mk
Tuotto		
Tavoitehintatuotteet	9 867.5	9 867.5
Muut tuotteet	854.6	1 008.2
Jälkitilit	387.6	387.6
Hintapoliittinen tuki	<u>1 356.2</u>	<u>1 356.2</u>
Yhteensä	12 465.9	12 619.5
Palautus tavoitehintoihin	<u>-17.2</u>	
Tuotto yhteensä	12 448.7	12 619.5
Kustannukset	7 827.3	8 470.6
Maataloustulo	4 621.4	4 148.9
Maataloustulon muutos		-472.5
Tavoitehintojen ylitys (0.1 %)		<u>+9.9</u>
Muutos perustasossa		-462.6

Laskelmaa tehtäessä arvioitiin punnusten vaihdon lisäävän kustannuksia 42.0 milj. mk, mikä otettiin huomioon myös lopullisessa ratkaisussa. Samoin myös tiedossa ollut rehuseosten hinnan nousu 31.1.1981 liitettiin kustannuslaskelmaan. Siten neuvottelujen ensimmäisen vaiheen korotustarve oli yhteensä 562.6 milj. mk. Se siis poikkeaa varsinaisesta kustannusten noususta, joka oli 743.3 milj. mk eli noin 9.0 %, muiden tuotteiden hintojen nousun ja tavoitehintojen ylitysten ja niiden palautusten takia.

Maataloustulon korotuksessa lähdettiin liikkeelle Pekkas-ratkaisun pohjalta. Palkansaajille tarjottiin maaliskuun alusta 1981 65 penniä tunnilta, kustannusvaikutukseltaan 3.8 %:n korotusta. Maataloustuottajat ovat viime vuosina ajaneet voimakkaasti penninlinjan mukaisia korotuksia, siinä osittain onnistuenkin. Vuonna 1980 asetettiin toimikunta selvittämään maatalouden työpanosta ja tämän toimikunnan laskelmat olivat käytettävissä jo kevään neuvottelujen kuluessa. Täysin penninlinjaista ratkaisua maatalous ei saanut, vaan korotuksen voi sanoa olevan sekalinjaa, jossa penninlinjan osuus on 2/3 ja prosenttilinjan osuus 1/3. Tosin ensimmäinen osa, maaliskuun 1981 korotus 288 milj. mk oli lähes penninlinjainen, mutta myöhemmissä osissa penninlinjan paino on noin 60 %. Laskelmien pohjana oli vajaan 500 milj. tunnin suuruinen maatalouden työpanos, jota on hieman alennettu siirryttäessä ratkaisusta toiseen. Näin maatalouden tuottavuuden nousu alentaa tuottajahintojen korotustarvetta.

Kuluttajahintojen alentamiseksi maksettua liikevaihtoveron palautusta, ns. alkutuotevähennyistä pienennettiin, minkä takia tuottajahintaa nostettiin vastaavasti 48,7 milj. mk. Maatalouden lomakustannusten maksamiseksi tuottajahintoja nostettiin lisäksi 25.5 milj. mk. Loma piteni 1 päivällä. Kokonaisratkaisu muodostui siis seuraavasti:

Kustannusten yms. nousu	562.0 milj. mk
Alkutuotevähennyksen korjaus	48.7 - " -
Maatalouden osuus lomakustannuksista	25.5 - " -
Maataloustulon korotus	<u>288.0 - " -</u>
yht.	924.2 milj. mk

Korotussumma jaettiin seuraavasti:

Tavoitehintoihin	738.7 milj. mk
Aluetukeen ja pinta-alalisiin	85.0 - " -
Maidon lisähintaan	30.0 - " -
Lomakustannus	<u>25.5</u>
	924.2 milj. mk

Tavoitehintoja nostettiin siis noin 8.5 %. Viimeisenä vaiheena neuvotteluissa on korotuksen jakaminen eri tuotteille. Sitä varten on jo muutaman vuoden ajan ollut käytettävissä tuotekohtaisia tuotantokustannuslaskelmia, jotka tehdään tyyppitilamalleja käyttäen kiintein määrin. Niitä on 3 kussakin tuotantosuunnassa, mutta taulukossa 9 on esitetty niistä keskimäinen. Yrityksen koolla on laskelmien mukaan ollut varsin pieni vaikutus kustannushintakehitykseen haarukan ollessa 0.4-3.8 prosenttiyksikköä vuodesta 1976 lähtien. Hintaratkaisun ei tarvitse seurata näitä kustannuslaskelmia, vaan myös markkinatilanne on otettava huomioon.

Leipäviljan tavoitehintoja nostettiin 15-16 % eli keskimäärää enemmän. Syynä tähän on tietenkin rukiin ja vehnän tuotannon riittämättömyys kotimaiseen kulutukseen. Ohran ja kauran tavoitehintoja nostettiin suurin piirtein samalla pennimäärällä, jotteivät eri viljojen hinnat eroaisi liikaa toisistaan. Se merkitsi noin 19 %:n suuruista korotusta, mikä tietenkin lisää rehujen hintaa ja yleensä kustannuspainetta maataloudessa. Maidon tavoitehinnan korotus oli sen sijaan vain 5 %, koska tuotanto ei eri rajoitustoimista huolimatta ole alentunut.

Taulukko 9. Tuotantokustannusten kehitys eri tuotantosuunnissa vuosina 1976-81, 1976 IV = 100.0.

	1977 IV	1978 IV	1979 IV	1980 IV	1981 II
Maito, 16 lehmää	111	120	131	148	158
Naudanliha, 60 eläintä	119	125	137	157	164
Sianliha, 150 sikapaikkaa	112	113	120	134	143
Kananmunat, 3000 kanaa	114	114	116	131	141
Lampaanliha, 100 uuhta	112	119	130	147	158
Rehuvilja, 40 ha	111	119	130	148	159
Leipävilja, 40 ha	110	118	131	149	160

Taulukko 10. Tavoitehinnat vuosina 1980 ja 1981,

		1.4.1980	1.9.1980	1.3.1981	1.9.1981
Ruis ¹⁾	p/kg	159.00	161.00	177.00	187.00
Vehnä ¹⁾	"	148.00	150.00	164.00	172.00
Rehuohra ¹⁾	"	101.00	103.00	123.00	128.00
Rehukaura ¹⁾	"	94.50	96.50	114.50	119.50
Maito ²⁾	p/l	146.60	152.60	160.60	171.90
Naudanliha ³⁾	mk/kg	16.40	17.14	18.69	19.44
Sianliha	"	10.31	10.91	11.86	12.31
Kananmunat	"	6.85	7.25	7.85	8.20
Lampaanliha ⁴⁾	"	19.10	20.00	21.50	22.30

1) Alkaen 1.8

2) Maidon lisähinta 15 p/l, lisäksi 30 000 l:aan asti 7.5 p/l 1.4.1980, 8.3 p/l 1.9.1980 alkaen ja 9.8 p/l 1.3.1981 alkaen. 1.9.1981 alkaen maidon lisähintaa 15 p/l 200 000 l:aan saakka minkä lisäksi 30 000 l:aan saakka 10.5 p/l.

3) Sonnin lihasta, teuraspainoltaan yli 210 kg 2.20 mk/kg 1.4.1980 alkaen, 2.50 mk/kg 1.9.1981 alkaen ja teuraspainoltaan yli 160 kg 1.30 mk/kg 1.4.1980 alkaen ja 1.50 mk/kg 1.9.1981 alkaen sekä hiehon lihasta, teuraspainoltaan yli 210 kg 2.20 mk/kg 1.4.1980 alkaen ja 2.50 mk/kg 1.9.1981 alkaen ja teuraspainoltaan yli 160 kg 1.30 mk/kg 1.4.1980 alkaen, 2.20 mk/kg 1.3.1981 alkaen ja 2.50 mk/kg 1.9.1981 alkaen.

4) Lampaanlihan tuotantopalkkio teuraspainon ollessa yli 12 kg 2.20 mk/kg 1.4.1980 alkaen ja 2.50 mk/kg 1.9.1981 alkaen.

Jälkeen päin on helppo olla viisas ja kysyä, onko viljan hintapolitiikka ollut oikeaa. Eikö leipäviljan hintaa olisi pitänyt nostaa enemmän, jotta kiinnostus vehnän ja rukiin viljelyyn lisääntyisi?

5.2. Syksyn hintaratkaisu

Syksyn hintaratkaisu tapahtui varsin vaivattomasti, sillä kyseessä on vain kustannusten nousun kompensointi. Tosin tällä kertaa siihen liittyi myös tulon korotus, mutta siitä oli jo sovittu kevään ratkaisun yhteydessä. Kustannuslaskelman hyväksymisessä ei hintaneuvottelukunnalla ollut tälläkään kertaa suurempia ongelmia.

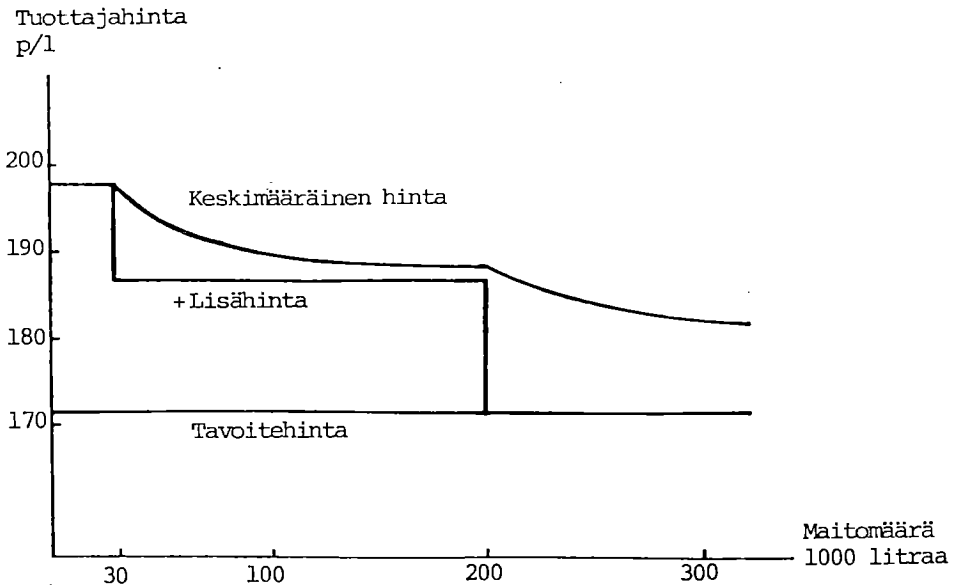
Kustannusten nousu (kiintein määrin) oli 558.7 milj. mk. Syksyn ratkaisussa otetaan huomioon jälkitilien nousu, mikä oli tällä kertaa 35.2 milj. mk. Näin syksyn kustannuskompensaatio oli kaikkiaan 523.5 milj. mk. Kun kevään ratkaisun yhteydessä oli sovittu jo 182,0 milj. mk:n suuruudesta tulokorotuksesta syksyllä Pekkasratkaisun mukaisesti, oli kokonaiskorotus yhteensä 705.5 milj. mk. Tavoitehintoihin siitä ohjattiin 585.5 milj. mk ja hintapoliittiseen tukeen 120 milj. mk. Tavoitehintoja nostettiin siis syksyllä 5.6 %.

Taulukko 11. Syksyn 1981 hintaratkaisun kustannuslaskelma.

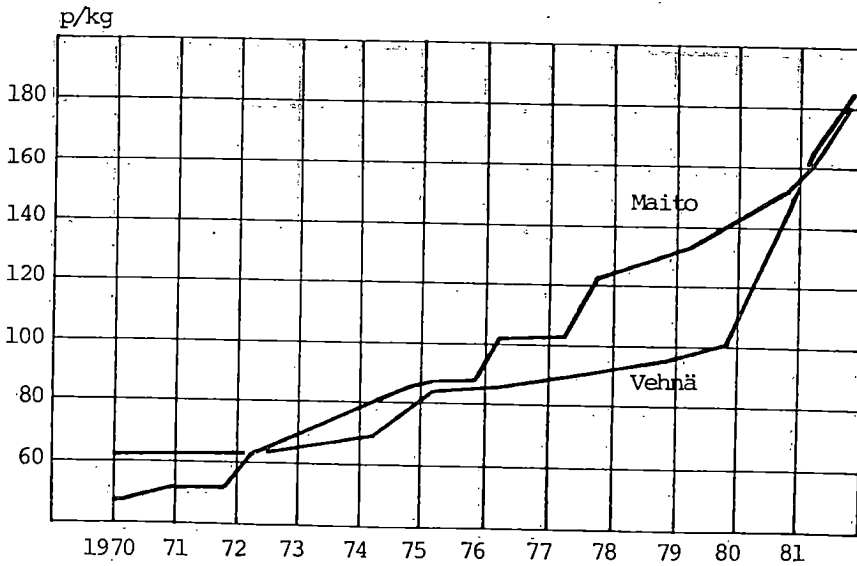
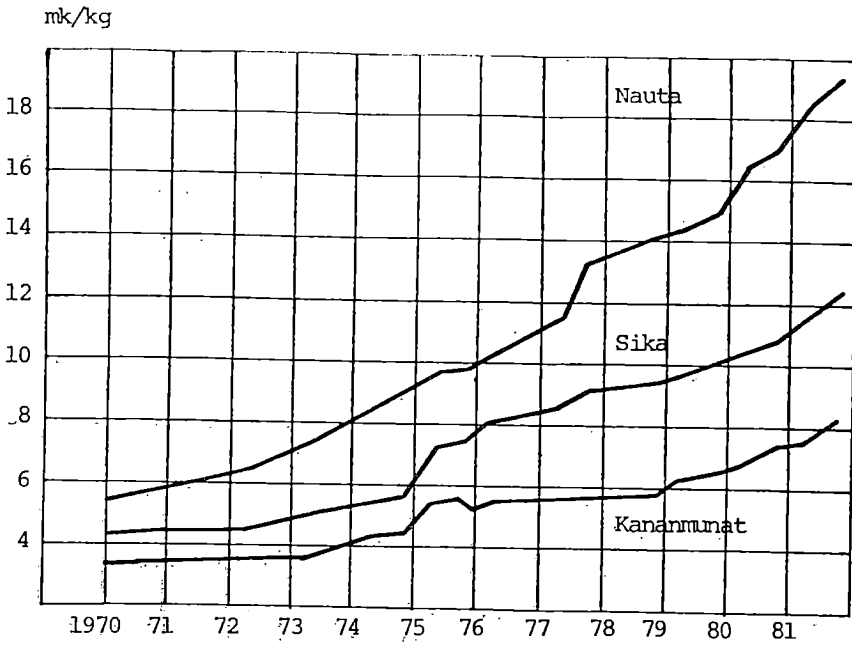
	Kevään 1981 taso milj. mk	Syksyn 1980 taso milj. mk
Tuotto		
Tavoitehintatuotteet	10 749.9	10 749.9
Muut tuotteet	1 056.3	1 056.3
Jälkitilit	389.7	424.9
Hintapoliittinen tuki	<u>1 471.2</u>	<u>1 471.2</u>
Yhteensä	13 667.1	13 702.3
Kustannukset		
Tarvikekustannus	5 111.1	5 625.8
Palkkakustannus	444.9	464.9
Kone- ja kalustokustannus	2 293.9	2 310.2
Rakennuskustannus	865.0	872.7
Korkokustannus	<u>456.2</u>	<u>456.2</u>
Yhteensä	9 171.1	9 729.8
Maataloustulo	4 496.0	3 972.5
Muutos perustasossa		-523.5

Kaikkia tavoitehintoja nostettiin, vaikka tavoitteena on ollut sopia viljan hinnoista lopullisesti jo keväällä ennen kylvökautta, jotta viljelijöillä olisivat tiedossa viljan hinnat tuotantopäätöstä tehdessään. Syksyllä tapahtunut viljan hinnan korotus oli siis eräänlainen hyvitys huonosta sadosta, joskin sillä voidaan ajatella olevan myös viljan viljelyä elvyttävä vaikutus kesällä 1982.

Maidon kaksihintajärjestelyä muutettiin syksyn ratkaisun yhteydessä. Maidon lisähintaa maksettiin 1.3.1981 alkaen 24.9 p/l 30 000 litraan asti (vuodessa) ja 15 p/l yli menevältä osalta. Syksyn ratkaisun jälkeen lisähinta on 25.6 p/l 30 000 litraan saakka sekä 15 p/l 200 000 litraan saakka. Sen yli menevästä osalta lisähintaa ei enää makseta. Ensimmäinen porras koskee yli 5-6 lehmän ja toinen porras yli 40 lehmän karjoja. Viimeksi mainittujen osalta syksyn ratkaisu merkitsi tuottajahinnan alentumista, mikäli tuotannon määrä nousee yli 420 000 litran, kun pienet alle 30 000 litraa tuottavat tilat saivat 11.75 p/l korotuksen. Kuvio 5 havainnollistaa maidon tuottajahinnan keskimäärää tuotannon kasvaessa.

Kuvio 5. Maidon tuottajahinnan riippuvuus määrästä.

Kuvio 6. Eräiden tavoitehintojen kehitys vuosina 1970-81.

Tavoitehintoihin ja hintapoliittiseen tukeen tuli vuoden kuluessa yhteensä 1556.1 milj. mk laskennallinen korotus. Se merkitsi - jälleen käyttäen peruslaskelmaa - noin 12.7 % suuruisia hintojen korotusta. Inflaatio on edennyt suurin piirtein samalla nopeudella, joskin tuotantopanosten hinnat ovat nousseet 8.2 + 6.1 eli 14.3 %. Maataloustuloa korotettiin vuoden aikana yhteensä 10.2 % (= 6.2+4.0). Tähän tulee lisäksi mahdollinen tuottavuuden nousu, mutta viime vuonna sitä ei ollut huonon sadon takia.

6. Tulokehitys

Tulokehityksen arviointi tällä hetkellä on vielä hyvin vaikeaa kustannusten osalta. Tuotantomäärät ovat sen sijaan jo tyydyttävästi arvioitavissa, joskin niihinkin tulee vielä varmaankin korjauksia. Vaikea korjuuaika lisäsi kustannuksia normaaliin verrattuna. Työ oli hidasta, ulkopuolista työvoimaa käytettiin aikaisempaa enemmän ja viljan kuivatuskustannukset nousivat ilmeisesti huomattavasti normaalivuoteen verrattuna. Valitettavasti näistä kustannuseristä saadaan huonosti tietoja ja lopullistenkin laskelmien virhemarginaali on näiltä osin varmaan suuri.

Edellytykset kohtalaiseen tulokehitykseen olivat lupaavat varsin tyydyttävän sadon 1980 jälkeen. Kotieläintuotusmäärät nousivatkin lukuunottamatta maitoa, joka vuoden loppupuolen rajun laskun jälkeen jäi koko vuodenkin osalta kolme prosenttia alle edellisvuoden. Naudan- ja sianlihan sekä kananmunien tuotannon kasvu käänsivät kuitenkin kotieläintuotannon volyymin 2 %:n kasvuun. Kasvinviljelytuotanto aleni suunnilleen saman verran, joten kokonaistuotannon volyymi pysyi edellisvuoden tasolla.

Ostorehujen käyttö lisääntyi viime vuonna arvion mukaan noin 5 %. Sen sijaan lannoitteita myytiin ennakoarvion mukaan 11 % edellisvuotta vähemmän. Muiden tuotantopanosten osalta tilastot ovat vielä hyvin ennakkollisia. Tuotantopanosten käytön volyymi jäi karkean arvion mukaan lähes edellisvuoden tasolle.

Taulukko 12. Maataloustulon kehitys vuosina 1975-81, milj. mk.

Vuosi	Kokonais- tuotto	Kokonais- kustannus	Maatalous- tulo	Indeksi
1975	8 089.6	5 042.2	3 047.4	100.0
1976	9 179.6	5 817.6	3 362.0	110.3
1977	9 921.1	6 287.7	3 633.4	119.2
1978	10 206.7	7 239.5	2 967.2	97.4
1979	11 179.5	8 238.0	2 941.5	96.5
1980	13 038.2	9 908.3	3 129.9	102.7
1981 ^e	14 151.0	11 545.4	2 605.6	85.5

Tuottajahintaindeksi nousi 12 % ja maatalouden tuotantopanosten hintaindeksi 16 % vuositasolla. Kun otetaan huomioon hinnoissa sekä tuotanto- ja panosmäärissä tapahtuneet muutokset, voidaan kärkeasti arvioida maataloustulon alenneen noin 17 % vuonna 1981.

III MAATALOUSPOLITIIKKA

7. Yleistä

Maatalouden epävarmuus ja suuret tuotantovaihtelut tulivat korostuneesti esille viime vuoden maatalouspoliittisessa keskustelussa. Vuoden alkupuolella maatalous eli eräänlaista nousukautta: maidon, sianlihan ja naudanlihan tuotanto kasvoi. Se aiheutti kuitenkin ongelmia niin tuottajille kuin valtion edustajillekin ylituotannon markkinointikustannusten noustua arvioitua suuremmiksi. Tuotantorajoitukset olivat tällöin jatkuva keskustelun aihe.

Elonkorjuun lähestyessä tunnelmat muuttuivat. Odotettavissa oli paha kato, jonka viralliset satoarviot myöhemmin vahvistivat. Katokorvaukset nousivat tällöin päällimmäisiksi keskusteluissa. Yhteiskunnan tuki saatiin kuitenkin järjestettyä hallituksen päästyä yksimielisyyteen korvausten suuruudesta. Tuottajia jäi kuitenkin vaivaamaan korvausten maksatusten hitaus. Korvaukset suoritetaankin vasta vuoden 1982 aikana mm. hakemusten käsittelyn vaatiman ajan takia.

Kaksi tärkeää asiaa on odottanut ratkaisuaan: hintalaki ja pitkän aikavälin maatalouspoliittinen ohjelma. Molemmat näyttivät hautautuvan komiteaan, kuten sanonta kuuluu. Molempia töitä varten on jouduttu anomaan lisäaikaa pari kolme kertaa. Hintalakitoimikunta ei saanut työtään päätökseen vuoden loppuun mennessä, koska se on ollut hyvin erimielinen lain sisällöstä. Pitkän aikavälin maatalouspoliittinen ohjelma on myös edelleen tekemättä. Parlamentaarisen maatalouden neuvottelukunnan elintarvikepoliittinen valiokunta sai kylläkin työnsä valmiiksi, mutta sen vastaanotto on ollut välinpitämätöntä. Neuvottelukunnan maatalouspoliittinen valiokunta on päävastuussa pitkän aikavälin ohjelmasta, mutta se joutui pyytämään jatkoaikaa työtään varten.

Maatalouspolitiikan ydinkysymys on miten maatalouden harjoittajien tulotaso voidaan nostaa tuotannon rajoitusten vallitessa. Tuotantokatot ja markkinoimismaksut mitätöivät varsin tehokkaasti kaikki pyrkimykset lisätä tuloja tuotantoa nostamalla. On hyvin ymmärrettävää, että tuottajat haluaisivat poistaa tuotantokatot, mutta toisaalta voi myös ymmärtää veronmaksajien (kuluttajien) halun välttää vientisubventioiden kasvattamisen. Ristiriita on vaikea sovittaa.

Kaksi muuta keskustelun aihetta on myös syytä mainita, nimittäin maatalousväestön väheneminen ja maatalouden huoltovarmuus. Asiat liittyvät osittain toisiinsa.

Maatalouden harjoittajien lukumäärä (työllinen työvoima) on alentunut vuosittain noin 20 000 hengellä lukuunottamatta kolme viime vuotta, jolloin aleneminen on pysähtynyt kokonaan. Ennusteet osoittavat sen kuitenkin alenevan edelleen, sillä viljelijöiden ikäjakautuma on vino, ts. suuri osa heistä on lähestymässä eläkeikää. Kehitystä ei pidetä toivottavana mm. maaseudun asutuksen vähenemisen takia. Maatalouspolitiikot tuntuvat kuitenkin olevan neuvottomia ongelman edessä. Asiasta puhutaan, mutta toimenpiteet puuttuvat lähes kokonaan. Vaikeutena on tietenkin mm. tilakoon kasvattaminen, jos maatalousväestö halutaan pitää ennallaan. Osa-aikaviljely olisi eräs ratkaisu, mutta sitä vaikeuttaa sivuansioiden väheneminen maaseudulla.

Maatalouden kykyä hoitaa elintarvikehuolto kaikissa olosuhteissa on pidetty eräänä maatalouspolitiikan tärkeimpänä tavoitteena. On ryhdytty korostamaan maatalouden huoltovarmuutta aikaisemman omavaraisuusajattelun sijasta. Huoltovarmuuteen katsotaan sisältyvän tuotantopanosten saatavuus ja varastot, kun sen sijaan omavaraisuustarkastelu on yleensä kohdistunut vain lopputuotteisiin. Energian sekä lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden raaka-ainetuonti on pahasti horjuttanut huoltovarmuutta, mihin halutaan saada korjausta. Asiasta on keskusteltu sekä julkisuudessa että maatalouspolitiikan ja tutkijoiden keskuudessa.

8. Tuotannon ohjaus

Maatalouspoliittista tarkastelua ei voi tehdä sivuamatta tuotannon ohjaus- ja rajoitustoimia. Itse ongelma on jo mainittu edellä: maataloustuotteiden vienti kasvoi viime vuonna. Ylituotantoa on pyritty jatkuvasti pienentämään siinä kuitenkin onnistumatta. Tosin tuotanto ei ole kasvanut, vaan tuotannon rakenne on jatkuvasti vinoutunut. Kotieläintuotanto pyrkii kasvamaan, kun sen sijaan leipäviljaomavaraisuus on pudonnut alle 100 %:n. Sen lisäksi viljavarastoja on rakennettu lisää, mutta niihin ei ole kotimaista viljaa. Rehuviljaakin tuotiin talvella 1980-81, vaikka kesän 1980 sato oli vähintään normaali.

Jos leipäviljaa viljeltäisiin 100 000 hehtaaria nykyistä enemmän, ja vähennettäisiin vastaavasti rehuviljelyä maidontuotantoa varten, maatalouden markkinoimisvastuusta päästäisiin lähes kokonaan. Maidontuotanto alenisi noin 300 milj. litraa eli alle tuotantokaton. Tähän muutokseen liittyy tietenkin eräitä ongelmia, mutta se osoittaa kuitenkin sen, että maatalouspolitiikan asettaman tuotantotavoitteen toteuttaminen merkitsisi tuotantokattojen ylitysten poistumista ja maatalouden tulojen kasvamista, koska markkinoimismaksut jäisivät pois. Sianlihantuotanto on myös kasvanut selvästi yli tavoitteen, samoin kananmunien tuotanto. Markkinoimismaksut (maidolta 2p/l ja sianlihalla 20 p/kg) eivät ole ohjanneet tuotantoa toivotulla tavalla, vaikka niitä onkin koottu 220 milj. mk. Syynä on ilmeisesti niiden keräämistapa. Puolet niistä on koottu lannoiteverona (11p/kg) ja toinen puoli maidon ja sianlihan markkinoimismaksuina. Näin ne ovat tavallaan hävinneet useaksi pieneksi maksuksi, eikä viljelijä enää tiedosta niiden suuruutta.

Markkinoimismaksu ei toisaalta kohdistu ylituotantotuotteisiin oikealla tavalla, sillä lannoiteveroa maksavat myös viljanviljelijät, vaikka he eivät tuota liikaa. Maidon ja kananmunien tuottajat pääsevät helpoimmalla, kun sen sijaan sianlihan tuottajat maksavat suhteellisesti eniten, jos lasketaan mukaan markkinoimismaksut ja lannoitevero.

Tuotannonrajoitusta pyritään harjoittamaan monella tavalla. Seuraavassa on luettelon omaisesti käyty läpi eri toimenpiteet. Mm. tämän kirjoittajan aikaisemmissa vuosikatsauksissa on niitä tarkasteltu hieman seikkaperäisemmin.

8.1. Tuotantokapasiteetin rajoittaminen

Pellonvarausjärjestelmä on edelleen voimassa. Kesällä 1981 oli paketissa peltoa 85 000 ha ja lain mukaan metsitettynä oli 25 000 ha.

Kesannoinnista ei enää maksettu korvausta vuonna 1981, koska sen katsottiin vähentävän laipäviljan viljelyä. Vuonna 1980 oli koko kesannoitu peltoala 85 000 ha ja vuonna 1981 45 000 ha. Tämä vähennys oli ilmeisesti yhtenä syynä siihen, että viljelty peltoala kasvoi noin 20 000 ha.

Pellon poistaminen tuotannosta on tehokkainta tuotannon rajoittamista, ellei tilalle tuoda ulkomailta viljaa tai rehua. Eläinten lukumäärän vähentäminen palvelee samaa tarkoitusta, joskin tällöin jää vastaava rehumäärä käytettäväksi muuhun tarkoitukseen. Lypsylehmiä pyrittiin vähentämään erityisellä maidontuotannon keskeyttämissopimuksella. Maidontuottajalle maksetaan korvausta 50 p/1 supistetulta maitomäärältä, jos hän sitoutuu vähentämään tuotantoaan 3 vuodeksi ainakin neljäsosalla peruskauden tuotannosta, kuitenkin vähintään 10 000 litralla. Sopimuksia tehtiin noin 38 milj. maitolittraa vastaavasti.

Kananmunantuotannon alentamiseksi maksettiin tuottajille kanojen teurastuspalkkiota 20 mk/kpl, mikäli tuottaja samalla sitoutui alentamaan tuotantoaan vastaavasti 18 kuukaudeksi. Järjestelmä koski yli 100 kanan yrityksiä. Haudontoja on edelleen rajoitettu niin, että vuoden 1981 haudonnat saivat olla korkeintaan vuoden 1978 kuoriutuneiden poikasten määrä 5 %:lla vähennettynä.

8.2. Suurten tuotantoyksiköiden perustaminen

Suurten kotieläinyksikköjen perustamista on edelleen jatkettu. Yli 300 sikapaikan sikalan, yli 1 000 kanan kanalan ja yli 20 lypsylehmän (1.7.1981 alkaen) tai 120 naudan navetan perustamiseen on tarvittu maatilahallituksen lupa.

Eduskunta hyväksyi vuoden 1981 lopussa uuden lain, joka kiristää lupaehtoja. Paikallisviranomaisen lupa tarvitaan uuden yrityksen perustamiseen, jos sikalan koko ylittää 100 sikapaikkaa ja kananlan koko 500 kanaa. Yli 30 000 linnun broilerikanalat tulivat myös luvanvaraisiksi. Luvan saamisen ehtona on, että sianlihan ja kananmunien tuotannossa omalta tilalta saadaan vähintään 1/3 rehusta ja maidon ja naudanlihan tuotannossa vähintään puolet.

8.3. Maatalouden tuotanto- ja vientikatot

Maataloustulolain mukaiset tuotanto- ja vientikatot olivat vuonna 1981 seuraavat:

meijereiden vastaanottama maitomäärä	2675 milj. litraa
sianlihan vienti	13 milj. kg
kananmunien vienti	12 milj. kg
leipäviljan vienti	100 milj. kg
rehuviljan vienti	200 milj. kg

Arvion mukaan maidon tuotantokaton ylitys oli 200 milj. litraa, sianlihan vientikaton ylitys 27 milj. kg ja kananmunien vientikaton ylitys 16 milj. kg. Maatalouden osuus vientikustannuksista oli arvion mukaan kaikki järjestelyt huomioon ottaen 240 milj. mk. Sen kattamiseksi perittiin lannoiteveroa 11 p/kg sekä maidon markkinoimismaksua tammi-helmikuulta 1 p/l, maaliskuulta 1.85 p/l ja loppuvuodesta 2 p/l. Sianlihan markkinoimismaksu oli 20 p/kg ja lisäksi perittiin lisättyä markkinoimismaksua tuotantoyksiköiltä, joiden tuotto ylitti 600 000 mk sikataloudesta ja 350 000 mk kanataloudesta. Lannoiteveroa ja markkinoimismaksuja arvioitiin kerätyn yhteensä 212 milj. mk, joten vuoden 1982 osalle jäi 28 milj. mk:n rästi.

8.4. Tuotantosuunnan muutossopimukset

Kotieläintuotannon vähentämiseksi on säädetty tuotannonmuutoslaki, jonka perusteella viljelijä voi saada valtiolta korvausta, jos hän luopuu kotieläintuotannosta. Tämä laki on edelleen voimassa ja vuoden 1981 aikana tehtiin 2 500 sopimusta, joiden perusteella noin 13 000 lehmää jäi pois tuotannosta.

Naudanlihan tuotannon turvaamiseksi on lisäksi käytettävissä ns. emolehmäpalkkiojärjestelmä. Viljelijä saa palkkiota 750 mk/lehmä, jos hän sitoutuu pitämään vähintään 2 lehmää teuraaksi kasvatettavien vasikoiden maitoruokintaa varten sekä olemaan myymättä tilalta maitoa ja vasikoita tai lehmiä maidontuotantoon. Vuonna 1981 voimassa olevat sopimukset koskivat noin 8200 lehmää.

9. Muuta lainsäädäntöä

9.1. Valkuaisrehuvero

Kotieläintuotannon rajoittamiseksi säädettiin vuonna 1981 laki valkuaisrehuverosta, jota kannetaan yli 35 % raakavalkuaista sisältävistä rehuista. Laki ei kuitenkaan koskenut maitojauhetta, rehutiivisteitä eikä turkiseläimille tarkoitettuja rehuja. Laki ei ole enää voimassa.

9.2. Maatalousyrittäjien viikkovapaakokeilu

Vuoden 1981 aikana käynnistyi viikkovapaakokeilu eräissä kunnissa. Maatalousyrittäjällä on mahdollisuus saada sen puitteissa keskimäärin 1 päivä viikossa vapaata. Yrittäjä maksaa osan lomittajan palkasta lopun jäädessä valtion korvattavaksi.

Kotieläintaloutta harjoittavien viljelijöiden varsinainen vuosiloma oli vuonna 1981 14 päivää. Lomavuoden 1981/82 alusta lukien lomapäivät lisääntyvät yhdellä.

9.3.. Maatilatalouden luottojen vakauttaminen

Vuonna 1981 säädettiin myös laki maatilatalouden luottojen vakauttamisesta (398/81), jonka tarkoituksena on helpottaa viljelijöiden velkarasitusta myöntämällä vakauttamislainoja 1.1.1976 - 31.10.1980 aikaina otettujen pankkiluottojen maksamiseksi.

10. Hintapoliittinen tuki ja pinta-alalisät

Hintapoliittinen tuki ja pinta-alalisät palvelevat pääasiassa tulonjakopyrkimyksiä niin alueitten kuin eri kokoisten yritysten välillä. Ne kuuluvat maataloustulojärjestelmän piiriin ja ne maksetaan valtion budjetin kautta, mutta kyseessä on kuitenkin maatalouden sisäinen tulonjako. Hintaratkaisun kokonaiskorotus jaetaan nimittäin tavoitehintojen sekä hintapoliittisen tuen ja pinta-alalisien korotukseen.

Hintapoliittinen tuki samoin kuin pinta-alalisät muodostavat laajan järjestelmän, jonka toteuttaminen vaatii suuren määrän lainsäädäntöä ja toimenpiteitä. Vuoden 1981 aikana ei tähän järjestelmään tullut oleellisia muutoksia, joten seuraavassa esitetty katsaus perustuu aikaisempien vuosien lainsäädäntöön. Korvaussummat muuttuvat kuitenkin vuosittain ja alueitten rajoissa tapahtuu silloin tällöin tarkistuksia.

10.1. Aluetuki

Maidon aluetukea maksetaan porrastettuna siten, että korkeimmillaan se on Lapin läänin pohjoisimmissa osissa (51 p/1 vuonna 1981) pienentyen asteittain niin, ettei sitä makseta lainkaan suuressa osassa Etelä-Suomea. Saaristoalueilla maksetaan myös lisähintaa.

Maidontuottajat saavat aluepoliittista tukea lypsylehmien lukumäärän mukaan. Sen lisäksi kehitysalueilla maksetaan erityistukea enintään seitsemään lehmään saakka. Maan pohjoisimmissa osissa tämä tuki oli $525 + 525 = 1050$ mk lehmästä vuonna 1981.

Lihan tuotantoavustusta maksetaan samalla tavoin porrastettuna. Naudanlihan osalta se oli enimmillään 6.00 mk/kg, lampaanlihan osalta 7.30 mk/kg ja sianlihan osalta 0.65 mk/kg.

Rukiin tuottajahinta on myös alueittain porrastettu. Tuki oli pohjoisimmalla alueella 14 p/kg.

Paitsi hintatukea kehitysalueiden viljelijät saavat myös avustusta rehujen hinnanalennuksina. Sen enimmäismäärä on pohjoisimmalla alueella 45 % rehujen ostoon käytetystä rahamäärästä, kuitenkin enintään 5850 mk maatilaa kohti.

Kuljetuskustannusten tasaamiseksi valtio maksaa maataloustulolain ulkopuolista maidon kuljetustukea meijereille.

10.2. Pinta-alalisät

Alueellisen hintapoliittisen tuen lisäksi toinen merkittävä tulonjaon tasaamismenetelmä on yrityksen koon mukaan maksettava pinta-alalisä, joka on myös porrastettu alueittain. Sen maksamisen perusteena on ns. jakoyksikkö, joka määräytyy peltoalan ja eläinten lukumäärän perusteella. Korvaus on suurimmillaan peltoalan osalta 7 hehtaarin (7 jakoyksikön) tiloilla ja eläinten osalta 7 jakoyksikön (7 lehmää tai 14 nuorta nautaa tai 35 sikaa) suuruisilla tiloilla. Peltoalan kasvaessa pinta-alalisä pienenee enimmäisrajan ollessa Etelä-Suomessa 18 ha ja 30 ha maan pohjoisimmissa osissa.

Pinta-alalisää ei makseta niille viljelijöille, joiden verotettavat tulot ovat yli laissa määrätyn enimmäistulon (42 500 mk vuonna 1979). Pinta-alalisää maksetaan alueittain korotettuna aina 50 %:iin saakka. Korvaus 1 jakoyksiköltä oli 376 mk vuonna 1981. - Pinta-alalisä on verotonta tuloa.

IV Yhteenveto

Taloudellinen kehitys oli hidasta Suomessa vuonna 1981. Koko kansantalouden kasvu jäi vajaaseen 1 %:iin ja työttömyys kääntyi nousuun. Inflaatiiovauhti pysyi kuitenkin vielä varsin korkeana; kuluttajahinnat nousivat noin 12 % vuodesta 1980. Taloudellista elvytystä helpottaa kuitenkin kauppataseen pysyminen lähes tasapainossa. Rahamarkkinat ovat myös olleet keveät.

Maataloutta kohtasi paha kato kesällä 1981. Kokonaissato jäi noin 4 000 milj. rehuyksikköön eli 20 % normaalia pienemmäksi. Virallisen arvion mukaan katovahingot olivat 810 milj. mk, mutta laatuvaingot huomioon ottaen tappio oli paljon suurempi. Leipäviljaksi kelpavaa ruista ja vehnää saatiin vain noin 192 milj. kg. Tuontitarve onkin arvioitu 380 milj. kg:ksi. Kotieläintuotannon pitämiseksi nykyisellä tasolla joudutaan tuomaan rehuviljaa 600-700 milj. kg.

Huono sato näkyy myös maidontuotannossa, joka oli 2-3 % edellisvuotta korkeammalla tasolla alkuvuodesta, mutta loppuvuodesta se oli pudonnut 8-9 % vuoteen 1980 verrattuna. Koko vuoden osalta maitotuotos aleni 3 %. Sen sijaan sekä naudan- että sianlihan tuotokset nousivat 6-7 %. Kananmunien tuotanto kasvoi hieman.

Tulokehitys oli huono ennen muuta kadon takia. Kokonaistuotannon volyymi laski noin 2 %, mutta kustannusten volyymi nousi noin 2 %. Maataloustulo putosi ennakoarvion mukaan noin 17 %. Katokorvauksiin on varattu 440 milj. mk, joka maksetaan kuitenkin vasta vuoden 1982 aikana. Maataloustuloneuvotteluissa päätetään lopullisesti, saako maatalous kokonaisuudessaan katokorvaukset ulkopuolisena tukena, vai jääkö osa siitä maatalouden sisäiseksi korvaukseksi.

Maataloustuloratkaisut ja tuotannon rajoittamistoimet ovat olleet keskeisiä teemoja maatalouspoliittisissa keskusteluissa. Alkuvuonna tapahtunut kotieläintuotannon kasvu pakotti mm. nostamaan maidon markkinoimismaksun 2 penniin litralta. Lisäksi otettiin käyttöön maidontuotannon keskeyttämisjärjestelmä, jonka mukaan

maidontuotannon vähentämisestä saa korvausta 50 p/l. Kananmunantuotannon vähentämiseksi tuli voimaan kanojen teurastuspalkkiojärjestelmä.

Maatalouspolitiikan harjoittajilla on ollut käytettävissään edelleen pellonvaraus- ja tuotannonohjausjärjestelmät. Peltojen ke-sannoinnista ei kuitenkaan enää maksettu korvausta vuonna 1981. Suurten tuotantoyksikköjen perustamista kiristettiin edelleen pudottamalla luvanvaraisuusalarajaa maidontuotannossa 20 lypsy-lehmään. Muiltakin osin järjestelmää tiukennetaan vuoden 1982 alusta.

Uusi maataloustulolaki on ollut jo pitkään valmisteilla, mutta siitä ei päästy yhteisymmärrykseen vuoden 1981 aikana. Asiaan liittyy kaksi oleellista kynnyskysymystä, maataloustulon kehittämisen tavoitteet ja tuotannonrajoitukset. Näistä jälkimmäinen on ehkä vaikeampi. Maataloustuotannon kokonaismäärä ei sinänsä olisi enää ongelma, sillä viljelty peltoala on jatkuvasti alentunut. Sen sijaan huolta aiheuttaa tuotannon vinoutunut rakenne. Kotieläintuotannon määrä on kasvanut liian suureksi sekä kulutukseen että pellon tuottoon nähden. Leipäviljaa ei ole riittävästi ja rehuviljaa tuotiin jopa vuoden 1980 hyvän sadon jälkeen. Tasapainoisempi tuotannon rakenne poistaisi monta harmia maatalouspolitiikan harjoittajilta.

Lähteitä

Maataloustilastolliset kuukausikatsaukset. Maatilahallitus.
Tilastokatsauksia. Tilastokeskus.
Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tilastot.
Taloudellinen katsaus 1981. Valtiovarainministeriö.
Suhdannekuva, Syksy 1981. Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos
Suomen asetuskokoelma.
Maataloustuottaja, vuosikerta 1981.

Liitetaulukko 1. Eräitä hintaindeksejä.

	Tukkuhinta- indeksi	Kuluttajahin- taindeksi	Maataloustuotteiden tuottajahintaindeksi
1970	100	100	100.0
1971	105	106	103.7
1972	114	114	115.0
1973	134	127	129.4
1974	167	150	150.2
1975	189	176	188.2
1976	211	201	213.6
1977	233	226	229.4
1978	245	243	242.5
1979	266	261	257.2
1980	309	291	288.2
1981 ^e	352	326	323.6

Liitetaulukko 2. Maatalouden tuotantopanosten hintaindeksi alaindekseineen.

	Tuotantopanosten hintaindeksi	Tarvikehin- taindeksi	Kone- ja kalusto kustannusindeksi	Rakennuskus- tannusindeksi
1970	100.0	100.0	100.0	100.0
1971	107.9	103.6	109.2	109.2
1972	116.9	107.6	120.2	123.6
1973	135.6	122.2	133.4	155.5
1974	167.9	154.6	162.7	201.4
1975	205.9	188.4	208.3	230.2
1976	238.4	255.3	231.2	255.4
1977	273.6	267.3	258.1	281.4
1978	285.4	273.8	282.2	294.9
1979	304.3	282.8	308.7	325.6
1980	341.7	318.0	341.2	372.1
1981 ^e	395.7	384.3	374.2	401.1

Liitetaulukko 3. Eräitä lukuja maatalouden rakenteesta.

	1)Tilojen määrä 1000 kpl	1)Tilojen keski- koko, ha	Maidonlä- hettäjäien lukumäärä 1000 kpl	Maatalouden 1000 henk.	työvoima % koko työ- voimasta
1970			190	404	19.0
1971			175	374	17.6
1972	274.4	9.31	163	339	16.0
1973	265.9	9.54	151	304	14.0
1974	258.2	9.79	140	303	13.6
1975	248.7	10.05	128	277	12.5
1976	242.7	10.26	119	244	11.3
1977	237.7	10.43	112	223	10.6
1978	232.8	10.60	104	208	10.0
1979	229.3	10.78	98	200	9.4
1980			91	200	9.1
1981e			84	203	10.0

1) yli 1 pelto ha.

Liitetaulukko 4. Eläinten lukumäärä kesäkuun laskennan mukaan sekä lehmien keskituotos.

	Lehmiä 1000 kpl	Keskituotos l/lehmä	Sikoja 1000 kpl	Kanoja 1000 kpl
1970	889.1	3677	1002.4	4470.9
1971	849.3	3806	1129.3	5249.0
1972	836.5	3889	1045.7	5963.7
1973	823.6	3839	1139.3	5869.0
1974	818.5	3856	1048.9	5803.2
1975	773.2	3997	1036.1	5943.3
1976	763.1	4200	1053.9	6333.2
1977	751.6	4197	1143.3	6245.1
1978	742.0	4260	1244.7	6046.4
1979	730.1	4336	1288.7	6029.4
1980	719.5	4478	1410.2	6040.7
1981	700.8	4500 (e)	1467.1	5200.2

Liitetaulukko 5. Lannoitteiden myynti (kg/ha).

	N	P	K
1969-70	58.3	27.2	40.0
1970-71	63.7	29.4	43.5
1971-72	68.5	30.5	46.5
1972-73	69.4	30.8	47.4
1973-74	78.2	33.9	52.0
1974-75	85.8	34.2	53.9
1975-76	79.6	29.5	47.6
1976-77	65.4	25.0	41.1
1977-78	69.1	25.8	43.3
1978-79	76.9	27.8	47.4
1979-80	83.3	28.0	50.2
1980-81	82.4	27.8	49.3

